Melléklet a Szabad Szó 38. számához. Budapest, 1907. 13. (26). Sept.

VOINŢA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

Fraţilor!

O nouă veste de bucuriă vĕ dăm de scire. Conducerea partidei şi Alianţei noastre a hotărit, că „Voinţa Poporului“, — foaia poporului Român — de acuma înainte va apare de sine stătător şi astfel fiecare frate va ave ocaziune de a abona şi a ceti foaia noastră. Precum bine sciţi „Voinţa Poporului“ până acum nu s'a putut abona. Membrii Alianţei pentru apărarea lucrătorilor au căpatat-o în cinste ca foaia oficială, iar ceialalţi fraţi Români, cari din ori-care cauză nu s'au înscris în Alianţă, n'aveau ocaziune de a ceţi foaia noastră şi a învăţa astfel ideile noastre măreţe.

Starea de demult avea un efect deprimător. Pe lângă toată bunăvoinţa noastră, pe lângă toate sacrificiile noastre, ce le am adus pentru fraţii Români, — erau înzădar şi noi cu durere vedeam, că numĕrul fraţilor Români în loc să crească, din zi în zi se micşorează. Greutăţile alcătuirei grupelor, greutăţile conducerei grupelor erau doară cauzele, că fraţii Români numai ici-colea au alcătuit grupe locale şi şi atunci numai în numĕr mai mic.

Cauzele aceste voiam a le înceta cu hotărirea noastră de acum. Am vrut, ca să nu lipsească din casa fraţilor Români arma noastră sîngură, mică e drept, — dar puternică — „Voinţa Poporului“. Va apare de acuma înainte de sine stătător şi preţul abonamentului *pe un an intreg am stabilit în* **1 coroană.**

Cine doară până acum n'a crezut, ca noi aducem ori-ce jertfă numai ca să adunăm fraţii nostri Români în tabăra noastră, acum sĕ poate convinge. Un an întreg Vĕ dăm foaiă pentru o sîngură coroană. Un an întreg puteţi învăţa, un an întreg aveţi de cetit pentru una coroană. Preţul abonamentului e de ris de mic. E evident, că astfel foaia ne va costa multă, multă jertfă. Dar noi cu bucuriă o aducem, că nu voim a trage hasnă din sudoarea voastră şi fraţii unguri cu însufleţirea lor şi cu jertfele deja aduse ne-au făcut posibil, ca să aducem jertfa aceasta pentru voi, pentru binele vostru.

Credem, că nu înzădar. Credem, că vĕzend zelul acela, cu care luptăm pentru voi, şi voi Vĕ veţi trezi odată şi cînd-va veţi plăti cu camătă acelora, cari pentru voi au luptat, ba chiar pentru voi au plătit. Şi noi ne-am îndestuli de ocamdată şi cu aceea, dacă fraţii Români folosîndu-se de ocaziune ar grăbi în numĕr cît mai mare a abona „Voinţa Poporului“. Fie-care abonent ne coastă bani, dar în fie-care abonent am câştigat un frate adeverat şi zĕlos. Şi asta e de ocumdată ţinta noastră. Să cunoască cît mai mulţi ideile noastre, scopurile noastre, modul, cum luptăm pentru acele. Şi să scim, să fim convînşi, că fraţii Români nu sunt duşmanii nostri, cari ne impiedecă, ci prietenii, fraţii nostri buni şi adeveraţi, cari încît pot, şi ci ne ajută. Bine scim, ca sărăcia amară şi altele erau cauzele, că până acum n'am sîmţit sprijinul şi ajutorul vostru. Şi bine sciînd aceste, noi mergem spre ajutorul vostru. Credem, că nu înzădar.

Datorinţa voastră e acuma dară: a lăţi în cerc cît mai mare „Voinţa Poporului“. Nu ve puteţi deja căi, că n'aveţi bani, că preţul abonamentului e foarte mare. Nici un cruceri nu cade pe o septemână şi un crucer, ba şi mai mult şi cerşitorului dai. Ca să înveţi, să scii, ce esti, ce trebue să faci, 1 coroană pe un an întreg n'a fi mult. Nu-i ertat să fiă Român, cine să nu fiă abonentul foaei. Ceia, cari până acum vĕzĕnd greutăţile au încetat de a mai agita, au să începe din nou lucrul. Şi acum de bună samă va ave rezultat munca lor. Am uşorat-o în mod foarte mare.

Paşul est mare, ce pentru binele vostru am făcut, — nu-i ertat să remână fără rezultat! Acesta e deja paşul cel din urmă. Mai mult nici noi nu putem. Să convîngi despre aceste pe fratele şi tovăraşul teu, care doară n'ar fi prietinul nostru, de mergi într'un sat să areţi celora „Voinţa Poporului“, pe drum, pe cale, la muncă, în oraş, — cu un cu-

vînt ori unde te întălnesci cu Români, să nu uiți a vorbi despre „Voința Roporului". Dacă material nu, barem prin numĕrul abonenților să fim puternici. Atîta trebue să faceți nu pentru noi, dar pentru ideea măreață.

Unu pentru toți, țoți pentru unu. Aceste să le țineți înaintea ochilor.

Sus la muncă!

Soartea gazdilor mici.

Tot cu acest titlu apăru un articol în foaia gazdilor. Intre multe dreptăți sĕ află și afirmări de acelia, cari mult strică articolului de altcum destul-de bun.

Că un jumătate de milion dintre gazdile mici nefiind organizați sunt espuși jefuirei, — e drept. La lege nici nu se poate mișca fără de advocat, nu cunoasce piața și în oficianții statului vede domni, cari stau cu mult asupra lui.

Copii lui mĕrg de ziași, căci trebue să câștige bani. Că mult mai reu și greu e traiul acum, ca de demult — e adeverat. Dar nu-i drept, că gazdile mici strică banii pe jocuri și alte-ce lucruri. Și că ar merge în oraș copii lui numai pentru-aceea, că acolo viața e mai liberă și vreau să câștige haine frumoase și bani mulți.

Și spune mai departe articolul — tesaurile fblse a fetelor, cari din oraș au venit acasă mână și celelalte în oraș. Până-ce odată și gazda își pierde răbdarea și vinzĕnd pământul mic și tot ce are, merge în lumea mare. Numai de jumătate are drept scriitorul. Căci gazda mic mult, foarte mult scie răbda și numai pentru-aceea își vînde averea, că alt-cum nu poate scăpa de nimicire și perire. Apoi scrie scriitorul e baiu și necaz că gazda cetesce foi. Da are drept domnul scriitor, dacă vor ceți și de acuma înainte astfel de articoli, ca a domnului scriitor, acela va fi nĕcaz. Dar să vedem noi cauzele adeverate și modul, cum am putea ajuta.

Cel mai mare nĕcaz e, că gazdile nici nu prea sciu de viață. Nui organizat față de capitalistii mari cari unu după altu iau în sine pămînturile lor mici. Apoi pîră și alta-ce.

Da chambiile. Institutele de bani câtor oameni au dat dat în mâna bîțul de cerșitor. Capitaliștii mari sunt organizați și întrunirile lor cearcă, cum ar pute nimici gazdile mici. Agenții lor umblă în întreaga țară și cumpără dela gazdile mici grâul foarte eftin. Nu-i lucru rar, că chiar atunci vine executorul după dare, cînd e lipsa cea mai mare. Copii ba gazda însuși de multe-ori merge spre lucru, numai ca câștigând ceva să poate plăti executorului. Căci de alt-cum vine licitația și duc și părina de sub capul lui sĕrman. N'are bani gazda pe jocuri, pompă și haine frumoase. Că banii ce vin din America au o înfluință foarte mare, nu se poate nega. Și vine emigrarea. Și dacă-e adeverat, ce scrie domnul nostru, că ceia, cari aici acasă numai în crișmă s'au sîmțit bine, trimit acasă sutec și sute coroane nu-i mirace, ca gazdile seraci cu bucuria emigrează în America. Nu industria și comerciul ar ajuta poporul, ci parcellarea dominiilor mari. Și darea progressivă, la care după un venit de una miă coroane pe an n'ar fi dare. Și îndată s'ar înbunătăți soartea gazdilor mici și n'ar peri cu miile. Cârma ar trebui să și facă datorința. Nu cu legi ce feliul lui Darányi, ci cu favoruri, ce ar tînde gazdilor mici. S. e. dare de n'ar trebui plăti barem 10 ani. Și imprumut fără de camată. Aceste ar ajuta. Putem fi noi moderni și fără de aceea, ca copii gazdilor să meargă spre lucru în fabrici. La din contra. Nu vom ave și nu putem ave industriă înfloritoară până atunci, până-ce n'avem agricultură sănătoasă și puternică. De odată am putea ajuta și industrieșii, și gazdilor mici. Dar cînd va fi ceva din aceste? Numai atunci, dacă și gazdile mici se vor uni, se vor organiza în contra dușmanilor lor. Dacă vor trimete în casa țării deputați, cari reprezentă interesele lor. Cu un cuvînt socialdemocrați de partida socialdemocrată reorganizată. Căci de vor ave lege, care îi apăra și asigură o viață mai bună, nu vom ave lipsă de pilda celoralalțe țări, ci vom pute trăi bine noi de noi.

Asigurarea viitorului.

Zilele, anii trec. Lumea și omul se strămută. Cu 100 de ani înainte de aceste n'am avut grijă, așa zicând — de nimica. Pămîntul, pămîntul bun ne-a dat cele de lipsă, nime nu ne-a scos pînea din gură și omul n'a sințint necesitatea libertații, — era mulțămit și fericit.

Apoi ne-am sporit. Ce până atunci era destul alor trei oameni, trebuia să fiă destul alor zece. Și venia sărăcia. Apoi subjugarea. Simțul, dorul libertății era tot mai mare, până-ce nu s'a mai putut reține. A erupt. Zilele maiestoase din anul 1848 au adus libertatea tuturor poporilor din lume. Și omul sĕrac — dar fericit era.

Și ne-am sporit tot mai mult. Și libertatea — numită libertate — nu era destul și nu-i destul spre fericire. Pornim toți cu griaba cea mai mare pentru pîne. Drepturi n'avem, — numai pe hărtiă. Și puține. Și ce e mai mult, — n'avem pîne, n'avem un traiu omenos.

Lupta pentru pîne devine tot mai tare. Ținta, sîngurul scop a omului e deja: asigurarea pînei de toate zilele. Și vai cu greu merge. Cîte piedece, cîtă trudă, muncă și amar — și pîne vai cît de mică. Și încă-i bine, — dacă e. Dar une-ori nici pîne n'ai. Copii flămânzători, femeea plângătoară îți fac une-ori viața și mai grea. Și omul se pune pe gânduri, — oare nu se va strămuta odată starea aceasta, oare și copii mei așa vor lupta, așa se vor trudi. Oare se merită să trăiesci.

Respuns nu capeți, de întrebi aceia, în a că-

ror mână e depusă acum soartea ta. Rîndul de azi social, — ce privesce viitorul — nu tinde nimic, ce să te mângăie, nu tinde nici barem speranţă, că doară şi altcum va fi odată. Ba de priveşti jur-imprejur şi vezi sgomotul vieţii, ce face alergerea după pîne, viitorul îţi pare şi mai întrietător.

Făclia, ce arată în întunecime calea fericirei, calea unui viitor mai bun, e socialismul. Invăţăturile lui (în numĕrul următor vom începe) îţi arată, cum şi în ce mod poţi ajunge o stare mai bună, cum te poţi ferici. Şi că învăţăturile aceste sunt drepte şi adeverate, e recunoscut deja în întreaga lume. Mii şi mii le vestesc, luptă pentru realizarea lor şi nu se poate dubita, că nu-i departe mîntuirea lumii chiar prin ele.

Cu mînte sănătoasă dar de te gândesci în interesul viitorului urmăşilor tei, nu poţi, ba nici nu-i crtat să faci alt-ceva, decît şi tu să vestesci şi să lupţi pentru ideile cele, prin care socialismul vrea să mântuiă lumea, prin care poţi asigura viitorul teu. Convingerea aceasta trebue să aibă fie-care om. Şi în convingerea aceasta trebuie să crească copii sei, ca prin ei să fiă uşorită munca acelora, cari deja de mult luptă. Numai aşa şi atunci ţi-ai asigurat bine viitorul şi numai atunci poţi fi mulţimit cu viaţa ta.

Tot-feluri.

Grăţiă ţăranilor Români. Fraţii nostri mai aduc aminte despre revolta ţăranilor din România. Pe atunci am arătat şi cauzele revoltei precum şi aceea, că mai multe mii de ţărani fură prinşi şi băgaţi în închisoare. Acum vine scirea, ca regele i-au gratuit pe toţi şi acum toţi fură lăsaţi liberi. N'au fost însă gratuiţi popii, învăţătorii, cari au agitat poporul, precum nici ţăranii acuzaţi cu omor. Lucrul însă şi aşa e destul de frumos. Dar şi regele Român ar face mai bine, dacă în loc de gratuire s'ar îngriji, ca cei cu o miă de holde din România să nu jefuiască poporul şi atunci n'ar fi lipsă de gratuire.

Ciţi de emigrează într'o sĕptĕmână. In sĕptĕmână trecută iară s'a urcat numĕrul emigranţilor şi în sĕptĕmână aceasta cu emigranţii de pe naia „Ultonia" iara va creşce numĕrul. In sĕptĕmână trecută au sosit 2786 de emigranţi în America, dintre acestia 513 unguri, 1338 toţi, 284 nemţi, 360 croaţi şi 171 români. Aşa piere ţară aceasta nefericită.

Congresul internaţional din Stuttgart. Congresul socialist înternaţional acum ş'a terminat sfătuirile în oraşul nemţesc Stuttgart. Obiectul cel mai ponderos al sfătuirilor era lupta în contra miliţiei şi resboilor, în care privinţă congresul a primit o decisiune, în întelesul căreia, lupta în contra miliţiei e nedespărţibilă de socialism. Resboile numai atunci vor ave capăt, dacă se va înceta ordinea de acum capitalist, sau dacă odată poporurile se vor rescula în contra dărilor militare. Chiar pentru aceste datorinţa deputaţilor socialist e, ca să lupte în contra dărilor, ce se folosesc pe sama miliţiei. Ce privesce modul luptei, acela după relaţiunile diferite o hotărasc deputaţii din ţara respectivă. După o sfătuire de mai multe zile socialdemocraţii lumii iară au dat dovadă, că ori şi unde, la fie-care neam, popor şi naţiune înaintează socialismul aşa, că nu-i departe învingerea.

Invingerea socialdemokratilor Rutheni. In sĕptĕmană trecută era alegere de deputat în cercul Bevac din Galicia. La alegere aceasta trebuia să fiă ales un deputat în dieta de provinţ. Incă sub lupta de alegere era evident, că ca învingător din alegere va ieşe ţăranul ruthen, candidatul socialdemocraţilor. Cei cu o miă de holde nici n'au avut candidat, ci au candidat alţi doi ţărani, ca astfel oare-cum să poată învinge. Afară de aceea de sine s'înţelege autorităţile au făcut tot posibilul, ca să înpiedece oare-cum învingirea. Dar înzădar. Candidatul ţăranilor, fratele Smigelsky fu ales cu o maioritate de 178 de voturi. El e primul deputat socialist in dieta provincială din Galicia.

Atentat în contra regelui. In Klagenfurt (Austria) unde s'au ţinut exerciţiile militare de est an, cînd regele dela gară mergea în palatul seu, un om betrân cu bâţ în mână alerga la cocia regelui. Păzitorii însă l'au băgat de samă şi l'au prins, înainte de ce ar fi ajuns la rege. Regele fără să fiă observat ceva a mĕrs mai departe. Betrânul, — cine de bună samă e nebun — fu arestat.

Din Ruşia. Din Pétervár, capitala Ruşiei vine scirea, că între cătanii din Siberia şi mai deunezi erau revolte. Patru sute de soldaţi pe hotarul Mandsuriei sub ceriul liber au ţinut adunare şi după-ce nu s'au supus poruncii, o sută de puscaşi au căpătat porunca, ca să-i prindă. Soldaţii s'au retras în locuinţa lor şi s'au apărat. S'a început o luptă groaznică, în care au căzut 18 cătani. Ceialalţi s'au supus. O altă grupă însă a spart uşa închisoarei şi a liberat cei închişi. După aceea toţi au fugit în China.

CRONICĂ.

Foc. In comuna Văleni de lângă Beiuş s'a aprins în 3 Septemvrie seara, şura economului Miron Boţa (Goje), din şură s'a aprins şi casa, precum şi colniţa şi casa fratelui său Solomon Boţa. Fiindcă nu era apă în sat, căci fântânele erau secate, afară de cele din vale, mai îndepărtate, satul era primejduit ca să ardă de tot. Oamenii au avut mare noroc cu soldaţii dela regimentul 33 din Arad, cari erau duşi la manevre prin părţile Beiuşului şi erau încartirate, câteva companii în Vălani. Bravii soldaţi, înşişi Români, îndemnaţi şi de ofiţerii printre cari de asemenea sunt şi câţiva Români au rupt gardurile şi au localizat focul. Fraţilor Miron şi So-

lomon Boța li-au ars tot ce au avut, grâne, haine, cotețe fiind și casele și celelalte clădiri din lemn și acoperite cu paie.

Nenorocire în tren-motor. Motorul № 117. plecând Vineri la orele 10 din Măderat, când era să sosească la Sântana a suferit o puternică zguduitură, pe urma căreia nouă călători au fost grav răniți. Medicul Dr. Aurel Popovici în ajutorul celor răniți, li-a dar cea d'întâi îngrijire impreună cu un al oilea medic. Pe urmă ranițîi au fost dus la spital în Arad. S'a pornit cercetare. Cauza ciocnirei se crede, a fi fost, că s'a greșit schimbarea șînelor.

Doi actori împușcați în teatru. Cetim în „Dimineața" că trupa artiștilor de sub conducerea d lui P. Constantinescu juca Duminecă seara piesa „Horia Cloșca și Crișan" pe scena teatrului din Slatina (România). La sfârșitul actului al 3-lea Horia omoară cu un foc de pușcă pe Iohann Vigand și Baia Mikloș. Artistul P. Constantinescu, cel care juca pe Horia, ridică arma și ochește pe artistul Dumitrescu Jianu, cel care juca pe Iohann Vigand, în pântece, știind, că arma nu avea decât o încărcătură slabă de iarbă de pușcă. Din nenorocire însă, armurierul încărcase arma, îndopân'do cu hârtie, pentru ca detunătura să fie mai puternică. Artistul Dumitrescu Iianu e lovit în mâna dreaptă, unde-i s'a făcut o rană hdâncă și cu strigătele „M-ai omorât!" cade pe spate. Imediat întră în scenă artistul F. Formescu ce juca pe Micloș Bara și care era iarăși omorât de Horia. Artistul Constantinescu vă- zând nenorocirea, ce se întâmplase, îngrozit de sângele, ce țișnea din mâna rănitului ce căzuse la picioarele sale, într'un moment de surescitare ia din nou arma la ochi, țintește drept în fața pe artistul Fabian Formescu și dă foc armei. Lovit în frunte fără a scoate un țipăt măcar, Formescu cade jos scăldat în sânge. Publicul îngrozit alergă pe scenă, dl medic căpitan Dumitru dădu primele ajutoare răniților, bandajând pe artistui Dumitrescu, iar starea artistului F. Formescu fiind foarte gravă, fu transportat la spital.

Mâță turbată. In comuna Vulcan, comitatul Hunedoara a mușcat o mâță turbată pe stăpânul și stăpână-sa pe muncitorul dela minele de cărbuni Ion Chirca, soția acestuia, precum și pe un băiat de 14 ani. Femeea și băiatul au fost răniți grav de turbata pisică și au fost expediați imediat la institutul Pasteur din Budapesta. S'a constatat că turbarea a apucat mai departe printre pisici și s'au luat grabnice măsuri de a feri locuitorii de eventuale primejdii.

Holera în Rușia. In Rușia holera se răspândește într'un mod îngrijitor. In guvernamentul Samara au obvenit până acuma 70 cazuri de îmbolnăvire de holeră, dintre cari 16 cu exit letal. Există temerea că epidemia se va răspândi în satele dimprejur unde nu sunt medici de fel. In Simbirsk 12 cazuri de holeră au fost, în Astrahan tot atâtea. După cum se anunță în Samara s'au ivit alte 12 cazuri de îmbolnăvire suspectă.

Din Alianță.

Adrese! Datorința fie-carui, frate e a lăți ideea Alianței. Incă mai multe mii de sate sunt, unde nimic nu scie poporul lucrător despre munca noastră binefăcătoare. Dar trebue să avem frați în fie-care comună să fiă unit întreg poporul lucrător. Dar să ajungem acesta, fie-care frate trebue să cunoască și facă datorința sa. Cine poate, să mergă în satul vecin și să însuflețească rudele sau prietinul, ca și colea să fiă apostolul Alianței și să alcătuiască grupa locală. Tot-odată rugăm pe toți frații, ca să ne scriă adressele cunoscuților, ca să-i putem trimete epistoala din centru. T r i m i t e ț i-n e d a r ă a d r e s s e. Scrisori luminătoare cu bucuriă trimetem.

„Voința Poporului" trebue să citească fiecare frate.

Rugăm pe controlorii din provinți ca să-și înplinească datorința consciențios. Controlori din centru ne dau de scire, că într'o grupă n'au aflat lucrurile în rînd. Anume grupa a trimis mai puțin centrului, decît i se cuvine. Centrul a ordinat în contra grupei cercetarea și cassarul l'a dat în mâna autorităților. Dar fi fost controlorii mai consciențioși, aceste n'ar fi fost întêmplat.

PIAȚA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu,	maja m.	cel	mai frumos	23 cor.	45 fil	
„	„ „	„	mijlociu .	. 23 „	25 „	
„	„ „	„	mai slab	. 21 „	35 „	
Secara,	maja m.	dela		16 cor.	95 fil	— 17.30
Orz,	„ „	„		13 „	55 „	— 14.40
Cucuruz,	„ „	„		12 „	35 „	— 12.45
Ovăs,	„	„		15 „	85 „	— 16.40

II. Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și in bani gata. —

Unsoare de Porc,	dela	148 cor.	—	149 cor.
Slănină, ...	„	130 „	—	141 „
Cartofi, ...	„	— cor.	—	fil. —.—
Spirt, ...	„	55.— cor.	—	56 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — —	fileri kilogramul
Tineri	138–139	„ „

Bani, scrisori și tot-feluri sunt de a se adressa la

„Szabad Szó"

Budapest, VII., István-ut 67. sz.

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14.